

SDU Commentaar Vermogensrecht

Burgerlijk Wetboek Boek 7 - artikelen 7:130-132

mr R.J.G. Mengelberg

Kern

Bij AMVB van 1 juli 2014 (*Stb.* 2014, 123) werd afdeling 2D van Boek 7 'Pandbelening' ingevoerd met een nieuwe regeling voor de klassieke figuren als pandjesbazen, lommerds, (stads)banken van lening en pandhuizen. Daarmee kwam een einde aan de sterk verouderde Pandhuiswet uit 1910. Die veroudering zag niet alleen op het toepassingsgebied – de Pandhuiswet 1910 gold alleen voor transacties tot een maximum van € 11,34 (f. 25,-) – maar had ook betrekking op de juridische constructie waarop de regeling betrekking had. Onder de Pandhuiswet 1910 vielen immers alleen overeenkomsten waarbij de zaak eigendom van de pandgever bleef; de 'verpandingspandbelening' (in de memorie van toelichting ook wel 'klassieke verpanding' genoemd) terwijl particuliere pandhuizen inmiddels veelal gebruik waren gaan maken van de 'overdrachtspandbelening' (in de Memorie van Toelichting aangeduid met 'verkoop met het recht van terugkoop'). En daarop was de Pandhuiswet 1910 dus niet van toepassing. Tot slot konden particulier pandhuizen niet meer onder de werking van de Pandhuiswet 1910 worden gebracht. Al met al had de Pandhuiswet 1910 in de loop van de tijd praktische betekenis verloren waardoor de consument onvoldoende (wettelijke) bescherming genoot (MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3, p. 4*).

In plaats van deze regeling te vernieuwen en om aansluiting te zoeken bij de huidige wijze van wet- en regelgeving, werd besloten de Pandhuiswet 1910 in te trekken en een nieuwe titel op te nemen met een regeling van de overeenkomst van pandbelening gesloten door consumenten. Aldus werd die na de titels 2A – 2C van Boek 7 BW, ingevoegd bij de Wet van 19 mei 2011, *Stb.* 2011, 246, als nieuwe titel 2D opgenomen en wel bij Wet van 11 september 2013, *Stb.* 2013, 250. De wet is op 13 maart 2014 in werking getreden (*Stb.* 2014, 123).

Commentaar

1: Definities

1.1: Overeenkomst van pandbelening

Lid 1 definieert de overeenkomst van pandbelening als de afspraak waarbij de een, het pandhuis, zich verplicht de ander, de pandbelener, een geldsom ter beschikking te stellen; de 'beleensom'. Daartegenover staat van de zijde van de pandbelener de verplichting een roerende zaak, niet zijnde een registergoed, in de macht van het pandhuis te brengen.

De pandbelener is niet verplicht om de beleensom terug te betalen. Voldoet hij die echter binnen de beleentermijn vermeerderd met de pandbeleningsvergoeding, dan vervallen de goederenrechtelijke aanspraken van het pandhuis en wordt de pandbelener weer eigenaar van de roerende zaak.

Ten aanzien van de teruggave van de roerende zaak zijn volgens die art. 7:130 lid 1 BW twee limitatief opgesomde alternatieven mogelijk. De omschrijvingen zijn in beide gevallen zo feitelijk mogelijk gehouden om te bereiken dat de onderhavige titel van toepassing is, ook indien partijen in hun overeenkomst niet termen als verpanding of koop bezigen. Hiermee wordt voorkomen dat het wetsvoorstel net zoals de Pandhuiswet 1910 een te beperkte reikwijdte krijgt (MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3, p.12*).

i. teruggave bij verpandingspandbelening (sub a)

Bij de optie onder a. – de vorm waarbij een bijzonder soort vuistpand in de zin van [art. 3:236 BW](#) wordt gevestigd en waarbij de pandbelener eigenaar blijft van de beleende zaak – krijgt het pandhuis de verplichting tot teruggave indien en zodra de pandbelener de geldsom alsmede de pandbeleningsvergoeding volledig aan het pandhuis heeft terugbetaald. Er is dan dus sprake van een verpanding in combinatie met een overdacht ex art. 3:84 lid 1 BW onder opschortende voorwaarde in de vorm van machtsverschaffing in de zin van [art. 3:91 BW](#) (en dus niet in de vorm van bezitsverschaffing ex art. 3:90 BW zoals de Memorie van Toelichting ten onrechte suggereert). Indien volledige betaling van de geldsom en de pandbeleningsvergoeding uitblijft binnen de beleentermijn – zie hierna art. 7:135 – wordt het pandhuis door het in vervulling gaan van de opschortende voorwaarde eigenaar. Door het ongebruikt verstrijken van de beleentermijn verkrijgt hij immers niet alleen de macht, maar ook het bezit van de zaak (MvT, [Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3, p. 12](#)).

Anders dan bij het pandrecht als zekerheidsrecht als bedoeld in titel 4 van boek 3 BW geldt bij de Pandbelening dus, dat er overeengekomen wordt dat de pandbelener de mogelijkheid heeft de zaak terug te krijgen na betaling van de beleensom en de beleenvergoeding zonder dat die verplichting bestaat. Daarom is ook geen sprake van een verhaalsrecht van het pandhuis en daarom zijn ook niet alle bepalingen van het pandrecht in boek 3 op de Pandbelening van toepassing. De bepalingen uit titel 4 van boek 3 BW die worden uitgesloten worden opgesomd in [art. 7:138 BW](#). In dit licht is het ook zuiverder te spreken van ‘verpandingspandbelening’ in plaats van ‘klassieke verpanding’ zoals de Memorie van Toelichting dat doet.

ii. teruggave bij overdrachtspandbelening (sub b)

Bij mogelijkheid b – waarbij sprake is van overdrachtspandbelening – wordt de roerende zaak óók tegen betaling van de beleensom in de macht van het pandhuis gebracht, maar in dit geval wordt tevens het bezit overgedragen waardoor dus ook het eigendom eveneens overgaat ([art. 3:84](#) jo. [3:90 BW](#)). Daarom wordt bij deze vorm afgesproken dat het pandhuis de verplichting krijgt de zaak aan de pandbelener terug te geven indien en zodra deze binnen de beleentermijn de geldsom volledig heeft terugbetaald en de pandbeleningsvergoeding integraal heeft voldaan. Krachtens het bepaalde in [art. 7:136 BW](#) – zie hierna – vindt de eigendomsoverdracht na betaling van rechtswege plaats door vervulling van de daar bedoelde ontbindende voorwaarde (MvT, [Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3, p. 12](#)). Het eigendom gaat daarmee zonder terugwerkende kracht terug naar de pandbelener ([art. 3:38 lid 2 BW](#)).

Hoewel deze vorm daar ogenschijnlijk kenmerken van heeft, is geen sprake van een eigendomsoverdracht tot zekerheid of een overtreding van het fiduciaverbod van [art. 3:84 lid 3 BW](#). Het gaat hier immers niet om een zekerheidsrecht, dat in wezen gericht is op verhaal van een vordering op de beleende zaak, maar om een overdracht die de strekking heeft de zaak in het vermogen van het pandhuis te doen vallen, tenzij de pandbelener de eigendom van de zaak opnieuw verkrijgt, omdat hij tijdig gebruik maakt van zijn recht afgifte van de zaak tegen terugbetaling van de geldsom te verlangen ([Kamerstukken II 2012/13, 33334, nr. 6](#)).

1.2: Strekkingsbepaling

Voor de ruime definitie van art. 7:130 lid 1 BW is gekozen, zodat alle mogelijke juridische vormen van pandbelening onder de wet vallen. Art. 7:131 lid 2 maakt daarbij duidelijk dat het niet uitmaakt hoe partijen de overeenkomst noemen als deze de strekking heeft van een overeenkomst van pandbelening in de zin van art. 7:131 BW dient deze als zodanig te worden beschouwd, welke naam, welke vorm of welke constructie partijen dan ook aan de overeenkomst hebben gegeven. Op deze manier wordt voorkomen dat partijen proberen onder de werking van de wet uit te komen. Dat is mede van belang omdat de regeling blijkens art. 7:140 BW van dwingend recht is (MvT, [Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3, p. 12](#)).

Zie echter ook [1.5](#): als een overeenkomst onder de naam ‘overeenkomst van pandbelening’ tot stand is gekomen en die overeenkomst ook aan de kenmerken daarvan voldoet, is deze titel desondanks niet van toepassing indien de pandbelener een rechtspersoon of een natuurlijke persoon handelend in de uitoefening van beroep of bedrijf is. Volgens [art. 7:132 BW](#) moet de pandbelener immers een natuurlijke persoon zijn die niet handelt in de uitoefening van beroep of bedrijf.

1.3: Pandhuis

Een pandhuis is in deze titel een entiteit die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf pandbeleningen aanbiedt en dat kan volgens het bepaalde in art. 7:131 onder a zowel een natuurlijke persoon als een rechtspersoon zijn. Die laatste nuancering is van belang omdat uit de zinsbouw – meer in het bijzonder het ontbreken van een komma tussen ‘een natuurlijke persoon of rechtspersoon’ en ‘die’ – ten onrechte uit de definitie ‘een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf pandbeleningen aanbiedt’ opgemaakt zou kunnen worden dat de toevoeging ‘in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf’ alleen voor rechtspersonen zou gelden. Dat is dus niet het geval. Die nuance is daarom van belang, omdat daarmee vast staat, dat een overeenkomst van pandbelening tussen twee particulieren niet mogelijk is. Een particulier handelt immers niet in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf. De term ‘bank van lening’ is vermeden en te vermijden omdat de activiteiten van het pandhuis in de regel niet met die van een bank te vergelijken zijn (MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3*, p. 13).

1.4: Pandbelener

De pandbelener wordt niet gedefinieerd in de wet. Uit art. 7:131 lid 1 jo. 7:132 BW volgt evenwel dat een pandbelener altijd een natuurlijk persoon is, die niet handelt in de uitoefening van beroep of bedrijf. Indien vast staat dat de pandbelener niet aan dit vereiste voldoet, is deze titel niet op die overeenkomst van toepassing, ook al is die onder de naam ‘overeenkomst van pandbelening aangegaan’. Zie ook de strekkingsbepaling van art. 7:131 lid 2 BW bij 1.2 hiervoor.

1.5: Beleentermijn

De beleentermijn is in art. 7:131 sub b gedefinieerd als de in de overeenkomst van pandbelening vastgelegde periode waarbinnen de pandbelener de hem ter beschikking gestelde geldsom moet terugbetalen en de overeengekomen pandbeleningsvergoeding moet voldoen waarna het pandhuis verplicht is de zaak aan de pandbelener terug te geven. Uit art. 7:135 volgt dat de beleentermijn minstens twee maanden bedraagt. Als de pandbelener de beleentermijn ongebruikt laat verstrijken zijn er twee opties: in het geval partijen hebben gekozen voor de verpandingspandbelening van art. 7:130 lid 1 sub a wordt het pandhuis eigenaar van de zaak en in het geval van art. 7:130 lid 1 sub b verliest de pandbelener zijn recht op terugkoop.

1.6: Pandbeleningsvergoeding

Onder de pandbeleningsvergoeding vallen op grond van het bepaalde in art. 7:131 onder c. alle beloningen en vergoedingen in welke vorm dan ook die het pandhuis in het kader van de overeenkomst van pandbelening in rekening brengt of ontvangt. De omschrijving van de term ‘pandbeleningsvergoeding’ is ruim geformuleerd, zodat alles te brengen is onder de voorschriften van art. 7:133 aanhef en onder a BW; artikel 7:134 lid 2 aanhef en onder f BW en art. 7:137 BW. Uit deze drie artikelen vloeit voort dat deze vergoeding in de overeenkomst moet worden uitgedrukt in de vorm van een bepaald percentage van de beleensom per maand (MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3*, p. 13). Die ruime omschrijving brengt met zich dat naast de pandbeleningsvergoeding geen additionele kosten in rekening worden gebracht voor bijvoorbeeld taxatie, opslag en administratie ((MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3*, p. 6).

1.7: Maand

Volgens het laatste onderdeel van art. 7:131 BW is een maand in de zin van deze wet gelijk aan een kalendermaand dan wel aan de periode tussen een dag van een kalendermaand en het einde van de overeenkomstige dag van de volgende kalendermaand. Uitgangspunt is daarbij de periode tussen de aanvang van de eerste en het einde van de laatste dag van een kalendermaand. Voor de beleentermijn is dit van belang omdat betaling van loon, salaris, enz. iedere kalendermaand pleegt te geschieden en het wenselijk is dat de pandbelener in staat wordt gesteld iedere maand van de beleentermijn uit het in die maand ontvangen bedrag te voldoen wat nodig is om onverwijld teruggave van de beleende zaak te verkrijgen. Dat is dan alleen gewaarborgd, als ook de wet van kalendermaand uitgaat. Rekening moet echter worden gehouden met het geval dat de kalendermaand op de dag van de belening al een aantal dagen heeft gelopen. De maandperiode loopt dan van de dag van de belening tot het einde van de corresponderende dag van de volgende kalendermaand. Dus, indien de belening plaats heeft gevonden op de achtste

van een bepaalde maand, loopt de beleentermijn af bij het einde van de achtste van de volgende kalendermaand. Op die achtste zal de pandbelener dus nog onverwijld teruggave kunnen verlangen. Begint de beleentermijn op de 31ste van een maand dan zal die termijn aflopen op de laatste dag van de volgende kalendermaand ongeacht of deze 30, 29 of 28 dagen telt. (MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3*, p. 113) Het voorgaande heeft eveneens gevolgen voor de overeen te komen en volgens art. 134 lid 2 onder f BW in de overeenkomst te vermelden maandrente. Zie aldaar.

2: Overgangsrecht

Art. 7:130 BW en volgende zijn van niet van toepassing op de overeenkomsten van pandbelening die van vóór 1 juli 2014 tot stand zijn gekomen (art. 200 Overgangswet NBW). Omdat de Pandhuiswet 1910 is ingetrokken geldt voor die contracten alleen nog het algemene gedeelte van het overeenkomstenrecht.

Jurisprudentie

Bij dit artikel is nog geen belangrijke jurisprudentie aanwezig.

Literatuur

- MvT, *Kamerstukken II 2011/12, 33334, nr. 3*.
- Nota naar aanleiding van het verslag, *Kamerstukken II 33334, 6*.
- Salomons, A.F., 'Goederenrechtelijke aspecten van de voorgestelde wettelijke regels inzake pandbeleningen', *WPNR* 2013/6986

VOETNOTEN

Copyright 2021 - Sdu - Alle rechten voorbehouden.